

AB'YE GENEL BAKIŞ

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞIREPUBLIC OF TURKEY
MINISTRY FOR EU AFFAIRS

AB'YE GENEL BAKIŞ

İçindekiler

AB'YE GENEL BAKIŞ	1
Avrupa Birliği Nedir?	1
AVRUPA BİRLİĞİ'NİN KURUMLARI	6
Avrupa Parlamentosu	6
Avrupa Birliği Zirvesi	8
Konsey ("Bakanlar Konseyi" ya da "AB Konseyi")	9
Avrupa Komisyonu	12
Avrupa Birliği Adalet Divanı	14
Avrupa Sayıştayı	15
Avrupa Merkez Bankası	16
AVRUPA BİRLİĞİ'NDE YASAMA VE KARAR ALMA SÜREÇLERİ	17
Şekil 1 Olağan Yasama Usulü	19
Şekil 2 Danışma Usulü	20
AVRUPA BİRLİĞİ'NİN DERİNLEŞME SÜRECİ	21
Avrupa Tek Senedi (1986-1987)	22
Maastricht Antlaşması (1992-1993)	23
Amsterdam Antlaşması (1997-1999)	26
Nice Antlaşması (2001-2003)	27
Lizbon Antlaşması (2007-2009)	28
AVRUPA BİRLİĞİNİN GENİŞLEME POLİTİKASI	34
Birinci Genişleme	35
İkinci Genişleme	36
Üçüncü Genişleme	36
Dördüncü Genişleme	37
Beşinci Genişleme	37
ÜYE DEVLETLER, ADAY ÜLKELER, POTANSİYEL ADAY ÜLKELER	39
Aday Ülkeler	50
Potansiyel Aday Ülkeler	52

AB'YE GENEL BAKIŞ

AVRUPA BİRLİĞİ NEDİR?

İkinci Dünya Savaşı sonrasında her alanda büyük yıkıma uğrayan Avrupa, bu durumdan kurtulmak için bir çıkış yolu aramaktaydı. Bunun bir sonucu olarak, Avrupa'da barışın yeniden kurulması, Avrupa ülkelerinin ortak değerler etrafında bir araya gelmesi ve özellikle refahı artıracak şekilde ekonomik alanda kuvvetli bir işbirliğinin başlatılması fikri her geçen gün daha yüksek bir sesle dile getirilmeye başlanmıştı.

Avrupa çapında barışın sağlanması ve Avrupa ülkeleri arasında ekonomik bir işbirliğinin kurulması amacından hareketle, ileride siyasi bir birliğin temellerinin atılması hedefleniyordu. Bu doğrultuda, Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, İtalya ve Lüksemburg tarafından 1951 yılında Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu'nu kuran Paris Antlaşması ile 1957 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu'nu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu'nu kuran Roma Antlaşmaları imzalandı.

Günümüze kadar geçen süre içinde, Avrupa devletleri, ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel alandaki işbirliklerini güçlendirdiler. Kuruluş yıllarında sadece 6 üyeden oluşan Avrupa Toplulukları, değişik tarihlerde yeni üyelerin katılımı sonucu 27 üyeden oluşan bir Birlik halini aldı. Bugün itibariyle AB'nin üyeleri Fransa, Almanya, İtalya, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, İngiltere, İrlanda, Danimarka, Yunanistan, İspanya, Portekiz, Avusturya, Finlandiya, İsveç, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Polonya, Slovenya, Slovakya, Estonya, Letonya, Litvanya, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Malta, Bulgaristan ve Romanya'dır.

Avrupa Birliği, Avrupa'nın yüzyıllar boyunca kazandığı deneyimle ve oluşturduğu ortak ilkeler temelinde meydana getirildi. Avrupa devletlerinin ortak deneyimlerinin sonucu oluşan ilke ve idealler olan kalıcı barışın sağlanması, toplumsal refah, dayanışma, özgürlük, demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğü, pazar ekonomisi ve girişim özgürlüğü bu yeni bütünleşme hareketinin temellerini oluşturuyor. Avrupa Birliği'nde amaç, üye devletlerin ve vatandaşlarının ulusal, kültürel, dilsel, dinsel çeşitliliğini bir potada eritmek değil, bu çeşitliliğin getirdiği dinamizmi güce dönüştürebilmek olarak ifade ediliyor.

AB'nin değerleri AB Antlaşması'nın 2. maddesinde yer alır. Bu maddeye göre, "Birlik, insan onuru, özgürlük, demokrasi, eşitlik, hukukun üstünlüğü ve azınlıklara mensup kişilerin hakları da dahil olmak üzere insan haklarına saygı ilkeleri üzerine kurulmuştur. Bu değerler, çoğulculuk, ayrımcılık yapmama, hoşgörü, adalet, dayanışma ve kadın-erkek eşitliğinin hakim olduğu bir toplumda üye devletler için ortaktır." Bu değerleri benimseyen ve geliştirme idealine hizmet edebilecek her Avrupa devleti AB'ye üye olabilir.

Avrupa Birliği, Avrupa halklarının ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda birbirleriyle kaynaşmasını öngören, Avrupa devletlerinin ve vatandaşlarının bir araya gelerek oluşturduğu uluslararası bir yapıdır. Bu yapı, üye devletler arasında imzalanan uluslararası antlaşmalarla kuruldu ve aynı antlaşmalarla bazı alanlarda karar alma ve düzenleme yetkisi üye devletler tarafından AB'ye verildi. Böylelikle, dünyada bir benzeri daha olmayan, tüm üye devletleri ve vatandaşlarını aynı anda, aynı şekilde ve aynı ölçüde bağlayan bir hukuk sistemi meydana getirildi. Bunun yanında kişilerin, malların, hizmetlerin ve sermayenin Avrupa Birliği sınırları içinde rahatça dolaşımının sağlanması için bir iç pazar kuruldu.

İç pazarın kurulmasına dayalı ekonomik bütünleşmenin siyasi ve sosyal diğer alanlara da yayılmasına ve ortak bir hukuk düzeni kurulmasına dayalı Avrupa Birliği, bugün için serbest dolaşımdan ortak para birimine ve koordine edilen ekonomi politikalarına, eğitimden sosyal politikaya, gıda güvenliğinden taşımacılığa, çevreden tüketicinin korunmasına, rekabetten bilim ve teknolojiye, enerjiden fikri mülkiyete, dış politikadan vize, göç ve sığınma politikalarına ve sınır aşan bazı suçlarla ortak mücadeleye dek pek çok alanda üye devletlerin ortak politika üretip bunları birlikte uyguladığı bir işbirliği ve bütünleşme niteliğinde. AB, bir yandan Avrupa ülkelerinde yaşayan kişilere bir özgürlük, güvenlik ve adalet alanı ile etkili işleyen ve rekabetçi bir sosyal piyasa ekonomisi içinde artan refah sunma hedefini gerçekleştirmeye çaba harcarken, öte yandan da bir dünya aktörü olma hedefini yerine getirmeye yönelik politikalar geliştiriyor.

Öncelikli amaçlarından biri Birlik üyesi devletlerin ekonomik kalkınmalarını sağlamak olan Avrupa Birliği, temellerinin atıldığı yıllardan bugüne kadar üye devletler arası ticaret yoluyla üye devlet ekonomilerinin gelişmesinin ve büyümesinin sağlanması, üye devletler

arası ekonomik işbirliğinin kuvvetlendirilmesi, Avrupa Birliği vatandaşlarına iş imkanlarının yaratılması gibi konularda büyük çaba gösterdi ve bu çabanın meyvelerini, günümüzde yaşadığı sıkıntılara rağmen büyük ölçüde aldı. Gerçekten, 500 milyona yakın vatandaşı ve 18 trilyon doları bulan gayrisafi milli hâsılası ile Avrupa Birliği, dünyanın en büyük ekonomisi konumunda. Küresel ekonomik krizden son derece olumsuz etkilenmesine rağmen de dünyanın pek çok bölgesi ile kıyaslandığında yine de ekonomik refah düzeyi ve bu refahın paylaşımı bakımından görece bir başarı oluşturmaya devam ediyor. Aynı zamanda bugün itibarıyla resmi olarak 17 Avrupa Birliği üyesi devlet tarafından kullanılan Avro, dünyada dolar ile birlikte en fazla kullanılan para birimi niteliğinde.

Ekonomik kalkınmayı ve dayanışmayı amaçlamasının yanında Avrupa Birliği, bir siyasi ve sosyal kaynaşma ve dayanışma projesidir. Avrupa Birliği, üye devletlerin birbirleri ile her alanda dayanışma içinde bulunması, insan haklarının korunması ve üye devletlerin sosyal, siyasi, kültürel kaynaşmasının ve ileri gelişiminin sağlanması için çaba göstermektedir. Avrupa Birliğinin temel hedef ve politikaları arasında;

- Güçlü ve etkili bir dış politika aktörü olmak,
- AB içinde ve dışında özgürlük, demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü değerlerini garanti altına almak ve yaymak,
- Her türlü ayrımcılıkla mücadele etmek; özellikle her alanda kadın-erkek eşitliği için çaba sarf etmek,
- İklim değişikliği ile mücadele etmek,
- Çevreyi en üst düzeyde korurken ekonomik büyümeyi sürdürebilmek,

- Enerji güvenliğini sağlamak,
- Yasadışı göç, uluslararası terörizm, insan, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi suçlarla etkin biçimde mücadele etmek ve gerçek anlamda bir özgürlük, güvenlik ve adalet alanı olmak,
- AB üyesi devletlerde istihdamın ve sosyal korumanın artırılmasına katkıda bulunmak,
- AB üyesi devletler arasında ekonomik, sosyal ve bölgesel uyumu teşvik etmek,
- Avrupa vatandaşlarının en üst düzeyde yaşam ve kalite standartlarına sahip olmasını sağlamak gibi hususlar yer alıyor.

Bu hedeflere ulaşmanın en etkili yolunun birlikte hareket etmek olacağı düşüncesi üye devletleri bir araya getiriyor ve bir arada tutmaya devam ediyor.

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN KURUMLARI

Avrupa Birliği, üye devletlerin kendisine verdiği yetkileri ne ulusal ne de uluslararası düzeyde bir benzeri olmayan kurumları aracılığı ile kullanır. Avrupa Birliği'nin temel kurumları şunlardır:

Avrupa Parlamentosu

Avrupa Parlamentosu, AB kurumları içinde doğrudan halk tarafından seçilen organdır. AB üyesi devletlerin vatandaşları olan Avrupa vatandaşları beş yılda bir yapılan Avrupa Parlamentosu seçimlerinde oy kullanabilirler. Son Parlamento seçimi 2009 yılında yapıldı. Parlamento, bugün için Avrupa Birliği'ne üye 27 devletin toplamda 736 temsilcisinden oluşuyor. Bu rakam, 2014 seçimleri sonrası 750 üye ve bir Başkanı içerecek şekilde 751 olarak belirlendi. Hangi üye devletin kaç parlamenter ile temsil edileceği üye devletlerin nüfuslarına göre tespit edilir.

Tablo 1: Avrupa Parlamentosunda üye devletlere göre üye sayısı

Üye Devlet	Mevcut Durum	2014 Seçimleri Sonrası Öngörülen
Almanya	99	96
Fransa	72	74
Birleşik Krallık	72	73
İtalya	72	73
İspanya	50	54
Polonya	50	51
Romanya	33	33
Hollanda	25	26
Belçika	22	22
Çek Cumhuriyeti	22	22

Yunanistan	22	22
Macaristan	22	22
Portekiz	22	22
İsveç	18	20
Avusturya	17	19
Bulgaristan	17	18
Danimarka	13	13
Finlandiya	13	13
Slovakya	13	13
İrlanda	12	12
Litvanya	12	12
Letonya	8	9
Slovenya	7	8
Estonya	6	6
Lüksemburg	6	6
GKRY	6	6
Malta	5	6
TOPLAM	736	751

Avrupa Parlamentosu, üye devlet vatandaşlarının demokratik menfaatlerini ve siyasi görüşlerini temsil eden bir organdır. Bundan dolayı, Avrupa Parlamentosu'nda üyeler ülkelere göre değil, siyasi görüşlerine göre grup oluştururlar. Parlamenterler ülkelerini değil, kendilerine oy veren Avrupa vatandaşlarının siyasi görüşlerini temsil ederler. Avrupa Parlamentosu'nda, bugün için 7 siyasi parti grubu ve bağımsız üyeler yer almaktadır.

Parlamento Genel Kurulu kural olarak Strazburg'da toplanır. Parlamento'nun siyasi grupları ve komiteleri Brüksel'de toplanır, sekreteryası ise Lüksemburg'dadır. Parlamento'ya görüşülmek üzere gelen konular öncelikle farklı görev alanlarına sahip 24 adet komiteden konuyla ilgili olanında tartışılır ve ulaşılan sonuç, bir raporla Genel Kurul'a sunulur. Genel Kurul'daki görüşmeler de bu çerçevede yapılır.

Avrupa Parlamentosu, Konsey ile birlikte yasama yetkisini paylaşır. Üye devletleri bağlayacak hukuki

düzenlemelerin kabul edilebilmesi genel kural olarak hem Avrupa Parlamentosu hem de Konsey'in onayı ile mümkün olur. Bazı konularda ise sadece danışma organı niteliğindedir, görüşleri bağlayıcılık taşımaz. Bu alanların en önemlisi dış politika konularıdır. Avrupa Birliği bütçesini Konsey ile birlikte yapan Avrupa Parlamentosu'nun diğer Avrupa Birliği kurumları üzerinde siyasi denetim yetkisi vardır. Parlamento Komisyon'a sözlü ve yazılı soru sorabilir, soruşturma komiteleri kurabilir, şikayet dilekçesi kabul edebilir, Komisyonu güvensizlik oyuyla ve 2/3 çoğunlukla heyet halinde istifaya zorlayabilir. Komisyon Başkanı'nın ve heyet halinde Komisyon'un göreve atanmasında da güvenoyu aranır. Avrupa Ombudsmanı'nın atanması ve sunduğu raporlar aracılığıyla da Birliğin kurumları üzerindeki denetim yetkisini kullanabilir.

Avrupa Birliği Zirvesi

Avrupa Birliği Zirvesi, Avrupa Birliği'ne üye devletlerin başbakanları veya devlet başkanları ile Avrupa Birliği Zirvesi Başkanı ve Avrupa Komisyonu Başkanı'nın katılımı ile meydana gelir. Yılda dört defa toplanan Zirve, Birliğin gelişmesi ve Avrupa'nın bütünleşmesi doğrultusunda öncelikleri ve temel politikaları belirleyen kararlar alır. Avrupa Birliği Zirvesi'nin herhangi bir yasama yetkisi yoktur. Buna rağmen, AB üyesi tüm devletlerin en üst düzey yetkililerinin bir araya geldiği ve temel politikaları belirlediği kurum olmasından dolayı siyasi bir ağırlık ve yönlendirme gücü taşır. Çoğu durumda uzlaşıyla, istisna olarak nitelikli çoğunlukla karar alır.

Zirveye, üye devletler tarafından 2,5 yıllığına atanan ve görev süresi bir defa uzatılabilecek olan AB Zirvesi Başkanı başkanlık eder. Zirve Başkanı, Birlik Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi'nin yetkileri saklı kalmak kaydıyla, Birliği uluslararası alanda temsil

etmekle görevlidir. Zirve Başkanı, aynı anda herhangi bir ulusal görevde bulunamaz.

Konsey ("Bakanlar Konseyi" ya da "AB Konseyi")

Konsey, Avrupa Birliği üyesi devletlerin hükümetlerinde görevyapan bakanlardan oluşan bir organ konumundadır. Konsey, Avrupa Birliği içinde üye devletlerin ulusal çıkarlarının temsil edildiği organdır. Konsey toplantılarına, karara bağlanacak konu doğrultusunda üye devletleri temsilen ilgili bakanlar katılır. Örneğin toplantının konusu ekonomi veya para politikası ile ilişkili ise, üye devletlerin ekonomi ve maliye bakanları toplantıya katılır. Konsey başkanlığı 18 aylık süre için görev yapacak 3 üye devletten oluşan, devamlılığı ve tutarlılığı sağlamaya yönelik takımlar tarafından yürütülür. Böylece Başkanlık 6 aylık dönemlerle üye devletler arasında el değiştirir.

Konsey'e çalışmalarında yardımcı olmak üzere başta, üye devletlerin Birlik nezdindeki Büyükelçilerinden oluşan Daimi Temsilciler Komitesi (COREPER) olmak üzere çeşitli komiteler ve çalışma grupları mevcuttur.

Birçok konuda tüm üye devletleri bağlayan yasal düzenlemeleri kabul etme yetkisini Avrupa Parlamentosu

ile paylaşan Konsey, yine Avrupa Parlamentosu ile birlikte bütçeyi onaylar.

Konsey üç değişik usul çerçevesinde karar almakta olup bunlar; oy birliği, oy çokluğu ve nitelikli çoğunluktur. Lizbon Antlaşması sonrasında Konsey'de esas oylama usulü nitelikli çoğunluk olarak düzenlenmiş; oy birliği ve basit oy çokluğunun istisna niteliği taşıdığı ortaya konmuştur. Ortak Dış ve Güvenlik Politikası bugün hala büyük ölçüde üye devletlerin oy birliği ile karar aldığı en önemli istisna alanını oluşturur. Yeni üyelerin katılımı da yine Konsey'de oy birliği aranan bir alandır.

Lizbon Antlaşması öncesi geçerli olan düzenleme çerçevesinde, nitelikli çoğunluk yönteminde her üye devletin nüfusuna, fiziki ve ekonomik büyüklüğüne göre belirli oranda oyu bulunmakta olup, sistem ağırlıklı oy esasına dayanır. Nitelikli çoğunluk yöntemine göre karar alınabilmesi için toplamı 345 olan oyların 255'inin olumlu olması gerektiği gibi üye devletlerin yarıdan fazlasının da olumlu görüş bildirmesi gerekir. Konsey'de nitelikli çoğunlukla karar alınırken, herhangi bir üye devlet gerekli görürse, alınan karara olumlu oy verenlerin, Birlik nüfusunun %62'sine karşılık gelip gelmediğinin kanıtlanmasını talep edebilir. Bu durumda %62 oranına ulaşamamışsa söz konusu karar kabul edilmemiş sayılır.

Tablo 2: Nice Antlaşması Sonrası 27 Üye Devletin Konsey'de Oy Dağılımları

Üye Devlet	Oy Ağırlıkları
Almanya	29
Fransa	29
Birleşik Krallık	29
İtalya	29
İspanya	27

Polonya	27
Romanya	14
Hollanda	13
Yunanistan	12
Çek Cumhuriyeti	12
Belçika	12
Macaristan	12
Portekiz	12
İsveç	10
Avusturya	10
Bulgaristan	10
Slovakya	7
Danimarka	7
Finlandiya	7
İrlanda	7
Litvanya	7
Letonya	4
Slovenya	4
Estonya	4
Lüksemburg	4
GKRY	4
Malta	3
Toplam	345

Lizbon Antlaşması ile getirilen nitelikli çoğunluğa ilişkin yöntemin uygulanması 2014 yılına kadar ertelendi. 2017 yılına kadarki dönem için de bir geçiş süreci öngörüldü. Dolayısıyla 1 Kasım 2014 tarihine kadar olan sürede ağırlıklı oy esasına dayanan sistem uygulanacak. 1 Kasım 2014'ten itibaren ise, nitelikli çoğunluk yöntemiyle bir kararın alınabilmesi için, olumlu oyların üye devletlerin % 55'ini, Birlik toplam nüfusunun % 65'ini temsil etmesi ve

en az 15 üye devletten gelmesi gerekmekte. Bloke edici azınlık ise, nüfus esası dikkate alınmak suretiyle en az 4 üye devlet olarak belirlendi.

Konsej, üye devletlerin ekonomik politikaları arasındaki uyumu sağlar. Özellikle üye devletlerin Birliğin Ortak Dış ve Güvenlik politikası alanına yönelik politikalarının belirlenmesinde, AB Zirvesi ile birlikte yetkilidir. Bunun yanında Konsey, Avrupa Birliği adına üçüncü ülkeler ve uluslararası örgütlerle uluslararası anlaşmalar imzalar.

Avrupa Komisyonu

Avrupa Komisyonu, yasama sürecini başlatan, ayrıca Birliğin yürütme organı olarak AB müktesebatını, bütçeyi ve programları uygulamaktan ve idari denetimden sorumlu kurumdur. Avrupa Komisyonu, her üye devletten bir kişinin yer aldığı 27 üyeden oluşur. Bu kişilere “komiser” adı verilir. Her komiser bir veya daha fazla AB politikasının yürütülmesinden sorumludur. Komisyon adeta bir Bakanlar Kurulu gibi faaliyet gösterir. Komisyon’da komiserlerin yanı sıra, Avrupa Birliği görevlilerinden oluşan 25.000 kişilik bir idari teşkilat da mevcuttur.

Komisyon bünyesinde, herhangi bir konuda idari düzenlemelerin yapıldığı idari yönetim birimleri olan Genel Müdürlükler bulunur. Her Genel Müdürlük, çalışmalarının siyasi ve yönetim sorumluluğunu üstlenen Komisere karşı sorumlu bir Genel Müdür tarafından yönetilir. Genel Müdürlükler müdürlüklere (direktörlük), müdürlükler bölüm ya da birimlere, bölüm ya da birimler ise, masa şefliklerine ayrılmıştır. Her masada, masanın ilgili konusuna uygun sayıda uzman bulunur.

Komisyon başkanı Avrupa Birliği Zirvesi tarafından belirlenir ve ataması Avrupa Parlamentosu’nun onayı ile yapılır. Komisyon başkan yardımcılarında biri de AB’nin

dış politikasını yürütmekten sorumlu Birlik Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisidir.

Komisyon Başkanı’nın Zirve tarafından, Avrupa Parlamentosu seçimleri dikkate alınmak ve danışmalar yapılmak suretiyle nitelikli çoğunlukla belirlenmesi ve Parlamento’ya önerilmesi gerekmekte olup, Başkan adayı, Parlamento üyelerinin çoğunluğu tarafından seçilecektir. Komisyon Başkanı’nın, Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi ve diğer tüm komiserler ile birlikte heyet halinde Parlamento’nun onayına sunulması ve Zirve tarafından nitelikli çoğunlukla atanması gerekir.

Komisyon üyeleri ise üye devletlerin göstereceği adayların arasından Komisyon Başkanı tarafından seçilecek, bu seçimin ardından Zirve tarafından nitelikli çoğunlukla ve Komisyon Başkanı’nın onayını da alarak atanan “Birlik Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi” de dâhil olmak üzere Komisyon’un tamamı heyet halinde Avrupa Parlamentosu’nun onayına sunulacaktır. Gerekli güvenoyunun teminini takiben Komisyon, Zirve tarafından nitelikli çoğunluk ile atanır. Komiserlerin görev süresi 5 yıldır ve bu süre yenilenebilir.

Komiserler Avrupa Birliği üyesi devletlerin vatandaşları olmalarına ve bu devletler tarafından atanmalarına karşın kendi ülkelerinin menfaatlerini değil Birliğin genel menfaatlerini korumak durumundadır. Komisyon, sorumluluklarını yerine getirirken bağımsız hareket eder ve üye devletlerden ya da herhangi bir kurumdan veya makamdan talimat almaz.

Komisyon, görev süresi boyunca üye devlet hükümetlerince görevden alınamaz. Avrupa Parlamentosu’nun da komiserleri tek tek görevden alma yetkisi bulunmamakla birlikte, güvensizlik oyu ile Komisyon’u heyet halinde görevden alması mümkündür.

Komisyon'un merkezi Brüksel'dedir. Avrupa Birliği üyesi devletlerden bağımsız bir niteliğe sahip olan Komisyon, Birliğin yürütme organı konumundadır. Bu doğrultuda Birliğin bütçesini ve politikalarını uygulayan Komisyon, AB hukukunun uygulanmasının idari bakımdan gözetilmesi görevini de üstlenmiştir. AB hukukunu ihlal ettiği iddiasıyla üye devletleri Avrupa Birliği Adalet Divanı önünde dava edebilir. Komisyon'un bir diğer önemli görevi ise yasama organını oluşturan Avrupa Parlamentosu ve Konsey'e sunduğu yasama ya da karar önerileri ile yasama sürecini başlatmasıdır.

Avrupa Birliği Adalet Divanı

Avrupa Birliği'nin yargı organı olan Avrupa Birliği Adalet Divanı, Genel Mahkeme ve uzmanlık mahkemeleri olmak üzere üçlü bir yapıdan oluşur. Adalet Divanı'nın temel amacı, Avrupa Birliği hukukunun Avrupa Birliği içerisinde her yerde aynı şekilde yorumlanmasını ve uygulanmasını sağlamaktır. Divan, Birlik hukukunun yorumlanmasında ve uygulanmasında hukuka saygıyı sağlama, ulusal hukuk düzenleri ile AB hukuk düzeni arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi, hukuki denetim, yorum, uyumsuzluk

çözme, hukuk yaratma ve boşluk doldurma işlevlerini yerine getirir.

Divan, her üye devletten bir yargıçtan, Genel Mahkeme ise yine her üye devletten en az bir yargıç olmak üzere 27 yargıçtan oluşur. Divan'a ve Genel Mahkeme'ye 8 adet Hukuk Sözcüsü, davalar hakkında görüş hazırlayarak yardımcı olur. Yargıçlar, üye devlet hükümetlerinin mutabakatı ile altı yıl için atanırlar ve yeniden atanmaları mümkündür. Divan yargıçlarının bağımsızlıkları, statülerini düzenleyen çeşitli hükümler aracılığıyla güvence altına alınmıştır. Ayrıca Divan müzakereleri gizli olup açıklanmaz, kararlar oy çokluğuyla alınsa da tüm yargıçlar tarafından imzalanır ve karşı oylar açıklanmaz.

Avrupa Birliği Adalet Divanı AB hukukundan kaynaklanan bir takım davalara bakmaya yetkilidir. Bunlar genel olarak üye devletlerin ve AB kurumlarının AB hukukuna uyup uymadığının denetlenmesine yönelik davalar ile ulusal mahkemelerde görülmekte olan davaların çözüme bağlanması için gerekli olduğunda AB hukukunun yorumlanmasına ilişkin davalardır. Avrupa Birliği Adalet Divanı Lüksemburg'da faaliyet göstermektedir.

Avrupa Sayıştayı

Avrupa Sayıştayı, Birliğin tüm gelir ve giderlerini inceler, işlemlerinin hukuka ve usule uygunluğunu temin eder. Sayıştay denetimi, gelir ve giderlerin hukuka uygunluğu ile düzenliliğini ve iyi bir mali idareyi sağlamaya yöneliktir.

Avrupa Sayıştayı her bir üye devletten birer üye olmak üzere 27 üyeden oluşmaktadır. Üyeler, Konsey tarafından Parlamento'ya danışıldıktan sonra, 6 yıllık bir süre için tayin edilir. Bu üyeler, kendi ülkelerinde denetim kurumlarında çalışan veya çalışmış ve bu görev için özel niteliğe sahip kişilerin arasından seçilir. Sayıştay üyelerinin bağımsızlığı ve tarafsızlığı güvence altına

alınmıştır.

Avrupa Merkez Bankası

Avrupa Merkez Bankası tüzel kişiliğe sahip bağımsız bir AB organıdır. Görevi, para birimi olarak Avro'yu kullanan AB üyesi devletlerden oluşan Avro bölgesinde fiyat istikrarını sağlamaktır. Bu görevini üye devletlerin merkez bankaları ve Avrupa Merkez Bankası'ndan oluşan Avrupa Merkez Bankaları Sistemi içinde yerine getirir. Bu çerçevede AB'nin para politikasının tespiti ve uygulanması, döviz işlemlerinin yürütülmesi, üye devletlerin resmi döviz rezervlerinin tutulması ve yönetilmesi, ödeme sistemlerinin düzgün işleminin sağlanması görevlerini yerine getirir. Avrupa Merkez Bankası Avro bölgesi dahilinde kağıt para basımına izin verme konusunda tek yetkilidir.

Merkezi Almanya'nın Frankfurt kentinde olan Banka'nın karar alma organları, Yürütme Kurulu, Yönetim Konseyi ve Genel Kurul'dur.

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE YASAMA VE KARAR ALMA SÜREÇLERİ

Birlik kurumları, Antlaşmalar'da kendilerine verilen yetkiler çerçevesinde ve belirlenen usul, şart ve amaçlara uygun olarak hareket eder. Dolayısıyla, Birlik sınırlı yetki ilkesine tabi olup, ancak üye devletler tarafından açıkça yetkilendirildiği alanlarda düzenleme yapıp bağlayıcı kural koyabilir, tedbir alabilir.

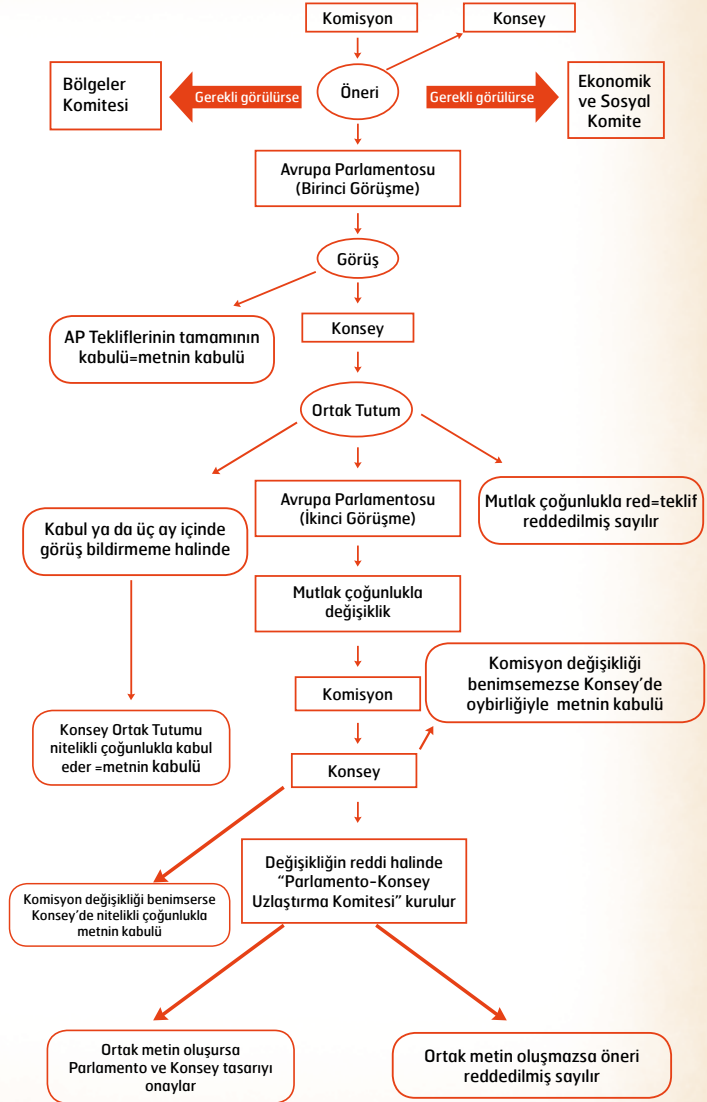
AB kurumsal yapısı içerisinde yasama faaliyeti, ayrı ayrı görevleri bulunan üç temel kurum olan; Komisyon, Parlamento ve Konsey'in işbirliği ile gerçekleşir. Yasama sürecinde her bir kurumun görevi, yetkisi ve sorumluluğu birbirinden farklıdır.

AB'de karar alma faaliyeti "Olağan Yasama Usulü" ve "Özel Yasama Usul"leri aracılığıyla gerçekleştirilir. Özel Yasama Usulleri'nden olan Danışma Usulü ve Muvafakat Usulü istisna niteliğindedir. Aksi belirtilmediği takdirde uygulanacak olan usul ise kural olarak Olağan Yasama Usulü'dür (Şekil 1). Avrupa Parlamentosu'na karar alma sürecinde gerçek anlamda yasa koyucuya benzer bir yetki tanıyan olağan yasama usulünde Parlamento'ya yasama süreci çerçevesinde Konsey ile ortaklaşa karar verme ve veto yetkisi tanınmıştır. Bu usulde, Komisyon yasama önerisini hazırlar ve yasama işlemi ancak Parlamento ile Konsey'in anlaşması ile yapılabilir. Parlamento'nun bir yasama önerisini reddi veto etkisi doğurur. Parlamento bu usulde yasama önerisine değişiklikler de önerebilir ve Konsey tarafından da benimsenmesi halinde tasarruf bu şekilde yasalaşabilir.

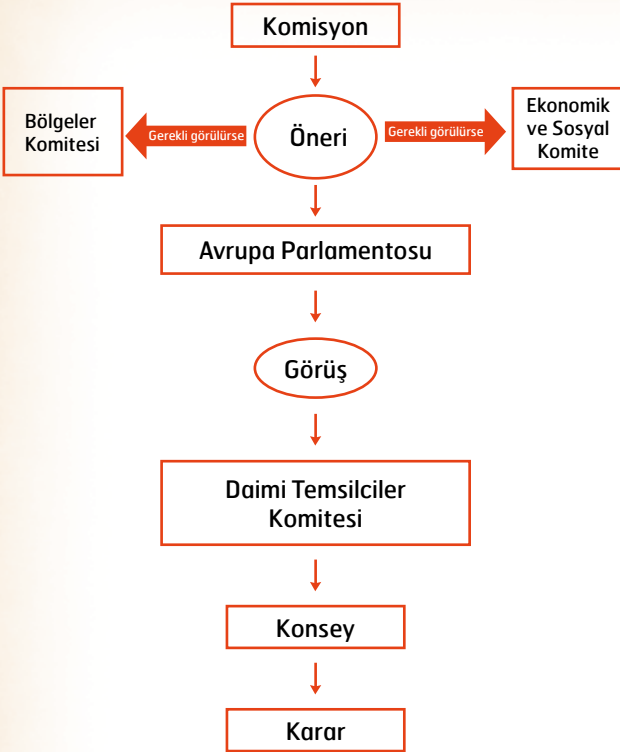
Ancak Antlaşmalar'da açıkça belirtilen hallerde Özel Yasama Usulleri'nin uygulanması söz konusu olabilir. Özel Yasama Usulleri, diğerlerinin yanı sıra özellikle; "Danışma Usulü" (Şekil 2) ve "Muvafakat Usulü" şeklindedir. Danışma usulünde Komisyon'un hazırladığı öneri hakkında Parlamento görüş bildirir, ama bu görüş bağlayıcı değildir, Konsey konuyu Parlamento'nun görüşünü aldıktan sonra bu görüşe uymadan da karara bağlayabilir. Muvafakat usulünde ise Parlamento'nun Komisyon önerisine ya da Birliğin taraf olacağı bir anlaşmaya onay vermesi halinde o tasarruf Konsey tarafından kabul edilebilir veya ilgili anlaşma Konsey tarafından imzalanabilir. Birliğin taraf olacağı pek çok uluslararası anlaşma muvafakat usulüne tabidir. Yeni üyelerin Birliğe katılımını sağlayan katılım antlaşmaları da Parlamento'nun muvafakatini gerektirir. Bundan başka, Antlaşmalar'da, "Bütçenin Onaylanması" "Komisyonun Düzenleme Yapması" gibi özel usullerin uygulandığı karar yöntemlerine de yer verilmektedir.

AB'de yasama faaliyeti yapılırken öneri kural olarak Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanır ve Konsey ile Parlamento'ya sunulur. Bu çerçevede Ekonomik ve Sosyal Komite ile Bölgeler Komitesi gibi bazı danışma organlarına da danışılması gerekebilir. Parlamento'nun ve Konsey'in üzerinde anlaştığı öneri, Konsey tarafından nihai olarak karara bağlanır.

ŞEKİL 1 OLAĞAN YASAMA USULÜ

ŞEKİL 2 DANIŞMA USULÜ

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN DERİNLEŞME SÜRECİ

Avrupa Birliği'nde derinleşme kavramı, Birliğin kurulduğu tarihten itibaren yetki ve faaliyet alanlarında meydana gelen artış ile kurumsal yapı içinde meydana gelen reform ve değişiklikleri ifade etmek üzere kullanılır. Genel olarak Kurucu Antlaşma değişiklikleri yöntemiyle gerçekleşen derinleşme hareketi, bugüne kadar beş temel aşama geçirdi.¹ Avrupa Tek Senedi, Maastricht Antlaşması, Amsterdam Antlaşması, Nice Antlaşması ve Lizbon Antlaşması bu aşamaları oluşturur.

¹ Derinleşme süreci çerçevesinde ilk adımlar olarak, Füzyon Antlaşmaları ile Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu'nun kurumları her üç Topluluk için iki aşamalı olarak birleştirildi ve Avrupa Toplulukları'nın işleyişinin daha etkin bir kurumsal yapılanmaya kavuşturulması amaçlandı. Bunun yanı sıra, 1970 ve 1975 tarihli "Bütçe Antlaşmaları" ile Topluluk bütçesinin karara bağlanma yöntemi belirlendi ve Avrupa Sayıştayı kuruldu.

Avrupa Tek Senedi (1986-1987)

Avrupa bütünleşmesinin temel hedefini, üye devletler arasında malların, işgücünün, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımına dayalı bir ortak pazar kurulması oluşturdu. Bu hedefin ilk aşaması olan ve malların serbest dolaşımını sağlamaya yönelik Gümrük Birliği hedefi 1 Temmuz 1968'de tamamlandı.

Buna karşılık, 1970 ve 80'lerde karar alma süreçlerinde yaşanan sorunlar ve uluslararası ekonomik durgunluk nedeniyle üye devletlerin korumacı politikalara başvurmaları, malların, işgücünün, hizmetlerin ve sermayenin üye devletler arasında tam olarak serbest dolaşacağı bir "Ortak Pazar" kurulması hedefine ulaşılmasını engelledi. Serbest dolaşım önündeki

gümrük kontrolleri ve sınırlardan kaynaklanan fiziki, ulusal mevzuat farklılıklarından kaynaklanan teknik ve mali engeller bu yönde sorun oluşturuyordu. Avrupa Tek Senedi ile gelişmiş bir "Avrupa Tek Pazarı" ya da "Avrupa İç Pazarı"nın gerçekleştirilmesi için gerekli hukuksal, kurumsal ve siyasal dayanaklar oluşturularak Avrupa bütünleşmesine yeni bir ivme kazandırıldı.

1 Temmuz 1987 tarihinde yürürlüğe giren Avrupa Tek Senedi ile "Ortak Pazar" hedefi "Tek Pazar" adı altında yeniden tanımlandı. Tek Pazarın önündeki fiziki, teknik ve mali engellerin kaldırılması amacıyla bazı düzenlemelerin yapılması ve söz konusu düzenlemelerin en geç 31 Aralık 1992 tarihine dek tamamlanarak üye devletler arasında sınırların olmadığı bir ekonomik alan yaratılması amacına ulaşılması öngörüldü. Tek Senette karar alma mekanizmaları bağlamında getirilen değişiklikler ile Konsey'de nitelikli çoğunluk ile karar alma uygulamasına ağırlık verilmesi, Avrupa Parlamentosu'nun karar süreçlerine daha etkin katılımını sağlamak üzere çeşitli önlemlere yer verilmesi gerçekleşti. Ayrıca, Adalet Divanı'nın artan iş yükünü hafifletmek amacıyla bir İlk Derece Mahkemesi kurulması, 1960'lardan beri gayri resmi olarak toplanan Üye Devletlerin Hükümet ve Devlet Başkanları Zirvesi'nin (AB Zirvesi) antlaşmaların yapısı içine dahil edilerek resmiyet kazanması sağlandı.

Bu çerçevede teknolojik araştırma ve geliştirme, çevre gibi alanlar AB'nin düzenleme yapabileceği alanlar arasına dahil edildi.

Maastricht Antlaşması (1992-1993)

Avrupa Tek Senedi ile başlayan köklü değişim süreci, derinleşme sürecinin ikinci aşamasını oluşturan ve Avrupa bütünleşmesinin yapısında bugüne dek yaşanan en önemli değişiklikleri getiren "Maastricht Antlaşması"

ile devam etti. 1992 yılında imzalanıp 1993 yılında yürürlüğe giren bu Antlaşma ile Birliğin kurumsal yapısına, yetki ve faaliyet alanına ilişkin kabul edilen değişiklikler siyasi bütünleşmenin temellerini oluşturdu. Antlaşma ile kabul edilen en önemli yenilik, Avrupa Toplulukları'ndan oluşan ekonomik bütünleşme alanına, siyasi bütünleşmeyi amaçlayan "Ortak Dış ve Güvenlik Politikası" ile "Adalet ve İçişlerinde İşbirliği" alanlarının eklenmesi ve oluşturulan bu yeni yapıya "Avrupa Birliği" adı verilmesi oldu.

Antlaşma ile oluşturulan Avrupa Birliği'nin dayandığı sütun yapısında Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu ve Avrupa Topluluğu adını alan Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun birinci sütun altında yer almaları ve ekonomik bütünleşme alanında faaliyet göstermeleri öngörüldü. Tek pazarın gerçekleştirilmesinin ardından, tek para birimi ve ortak para politikaları etrafında şekillenen bir ekonomik parasal birlik kurma aşamasına geçilmesinin koşulları, takvimi ve mekanizmaları da belirlendi.

Siyasi bütünleşmeye ilişkin Birlik faaliyetleri ise "Ortak Dış ve Güvenlik Politikası" isimli ikinci ve "Adalet ve İçişlerinde İşbirliği" isimli üçüncü sütun kapsamında ele alındı. Bu alanlarda Birliğin dış politikasının şekillendirilmesi ve uygulanması ile vize, göç, sığınma politikaları ile, polis ve yargı teşkilatlarının işbirliği gibi alanlarda ortak hareket edilmesinin ilk adımları atıldı. Sütun yapısıyla beraber bütünleşmenin etkinlik alanları kapsamına, ekonomik ve sosyal uyum, halk sağlığı, tüketicinin korunması, kültür, eğitim, Trans-Avrupa ağları gibi yeni bazı alanlar da dahil edildi.

Birliğin kurumsal yapısı ve işleyişi konusunda en önemli değişikliklerden birisi, Avrupa Parlamentosu'na bazı alanlarda Konsey ile birlikte karar alma mekanizmasına

eşit ağırlıkta katılma olanağı sağlayan ortak karar usulünün getirilmesi idi. Ayrıca, Komisyon'un atanması için Parlamento'nun güvenoyuna başvurulması zorunluluğu da öngörüldü. Yine Konsey'de nitelikli çoğunluk ile karara bağlanan alanların sayısı artırıldı. Tek para birimi (Avro) konusunda sorumlu ve yetkili olacak bir Avrupa Merkez Bankası, bir Bölgeler Komitesi ve bir Avrupa Ombudsmanı da Maastricht Antlaşması ile bütünleşme hareketinin kurumsal yapısına dahil edilen kurumlar oldu.

Bir diğer değişiklik ise, Maastricht Antlaşması ile Kurucu Antlaşmalar'a kazandırılan katmanlı yetki (sübsidiarite) ilkesiydi. Bu ilke uyarınca, hem AB'nin, hem de üye devletlerin düzenleme yapabileceği alanlarda, bir konu hangi düzeyde -AB, üye devletler ya da yerel- en etkili ve verimli şekilde ele alınabilecekse gerekli eylemlerin o düzeyde gerçekleştirilmesi öngörüldü. Sadece herhangi bir konunun tek başına üye devletler tarafından çözülemediği durumlarda veya toplu olarak girişimde bulunmanın daha verimli etkiler doğurmasının mümkün olması halinde, ilgili konuda AB'nin harekete geçmesi esası getirildi. Buna karşılık, bir konuda ülkesel veya bölgesel düzeyde daha etkili sonuçlar alınması söz konusuysa girişimlerin bu düzeyde gerçekleştirilmesi esası benimsendi. Bu şekilde Avrupa Birliği'nin yetkilendirildiği her alanda mutlaka düzenleme yapması gerekmeyeceği ortaya konarak üye devletlerin bu konudaki hassasiyetleri dikkate alındı.

Maastricht Antlaşması ile ayrıca "Avrupa Vatandaşlığı" kavramı getirildi. Üye devlet vatandaşlarının aynı zamanda Avrupa vatandaşı statüsünü taşıyacakları ve birbirlerinin ülkesinde serbestçe dolaşma, oturma, Avrupa Parlamentosu seçimlerinde seçmen ya da aday olma, yerel seçimlerde seçmen ya da aday olma, üçüncü ülkelerde birbirlerinin konsolosluklarından diplomatik

koruma talep etme, Avrupa Ombudsmanı'na başvurma ve dilekçe hakkı gibi haklardan yararlanacakları düzenlendi. Böylece bir siyasi yapı olarak ortaya çıkmaya başlayan Avrupa Birliği, kendisi ile vatandaşı arasında hukuki ve siyasi bir bağ kurarak, siyasi bir Avrupa kimliği ve aidiyeti oluşturma yönünde önemli bir adım atmış oldu.

Amsterdam Antlaşması (1997-1999)

1997 yılında imzalanıp 1999 yılında yürürlüğe giren "Amsterdam Antlaşması" derinleşme sürecinin üçüncü temel aşaması oldu. Antlaşmayla, Avrupa Birliği'ni 2000'li yıllara ve yeni genişleme sürecine hazırlamak amacıyla değişiklikler getirildi. AB'nin yetkisine bırakılan politika alanlarında artış sağlandı ve Birliğin kurumsal yapısında da bazı değişikliklere gidildi. Ayrıca, Kurucu Antlaşmalar'da çeşitli zamanlarda yapılan değişiklikler gözden geçirilerek zaman içinde hükümsüz kalan maddeler yürürlükten kaldırıldı, kalan maddeler yeniden numaralandırıldı.

Amsterdam Antlaşması ile getirilen değişiklikler arasında; bir kısım üye devletin aralarında diğerleri dahil olmadan da ortak kararlar alıp politikalar geliştirmesine imkan veren "Güçlendirilmiş İşbirliği" yönteminin Antlaşmalar'a geçirilmesi, vize, göç, sığınma ve kişilerin serbest dolaşımı ile ilgili bazı Adalet ve İçişlerinde İşbirliği (3. sütun) konularının Avrupa Topluluğu Antlaşması'na aktarılması ile üçüncü sütunun adının "Cezai Konularda Polis ve Adli İşbirliği" olarak değiştirilmesi, Schengen Protokolü'nün AB müktesebatına dahil edilmesi, üye devletlerin istihdam politikalarının koordinasyonu alanında Birlik yetkilerinin artırılması yer alır.

Bundan başka, Amsterdam Antlaşması ile Birliğin üzerine kurulduğu değerler "özgürlük, demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü" şeklinde ilk kez Antlaşmalar'da

açıkça ifade edildi ve bu değerleri benimseyen Avrupalı devletlerin AB'ye üyelik başvurusunda bulunabileceği düzenlendi. Bu değerleri sürekli ve ağır biçimde ihlal eden üye devletlerin üyelik haklarının askıya alınmasına ilişkin bir mekanizma da meydana getirildi.

Bir önceki derinleşme hareketi olan Maastricht Antlaşması ile karşılaştırıldığında, Amsterdam Antlaşması'nın, yeni genişleme dalgası çerçevesinde kurumsal yapı değişiklikleri ile karar alma mekanizmalarında yapılması gerekli reformların karşılanması konusunda ihtiyacı tam olarak karşılayamadığı görüldü.

Nice Antlaşması (2001-2003)

Derinleşme sürecinin diğer bir aşamasını 2001 yılında imzalanıp 2003 yılında yürürlüğe giren "Nice Antlaşması" oluşturdu. Bu Antlaşma, Merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerinin Birliğe katılım sürecine, Birliğin karar alma mekanizmalarının hazır hale getirilmesini amaçladı. Bu çerçevede 27 üyeli bir AB'ye gerekli kurumsal yapının nasıl şekilleneceği, Parlamento'daki sandalye sayıları, Komisyon'un yapısı ve Konsey'deki oy ağırlıkları düzenlendi. Adalet Divanı'nın yapısında ve yetkisinde bazı değişikliklere gidildi.

Antlaşmaya eklenen "Avrupa Birliği'nin Genişlemesine İlişkin Protokol"de kurumsal yapıya ilişkin değişikliklere genişleme sonrasında yürürlüğe girişi tarihleri ile beraber yer verildi. Güçlendirilmiş işbirliği ilkesinin uygulanmasına yönelik yeni düzenlemeler getirilerek Ortak Dış ve Güvenlik Politikası'nın askeri ve savunma konuları dışında kalan alanları da bu kapsama dahil edildi. AB vatandaşlarının oturma ve seyahat hakları ile ilgili düzenlemelere yer verildi. Ayrımcılığın kaldırılması, temel haklar, vize, sığınma hakkı ve göç konularında, Avrupa Merkez Bankası'nın statüsünde, ortak ticaret politikası

ve sosyal hükümlerde, çevre politikasında, üçüncü ülkelerle ekonomik, mali ve teknik işbirliği ilişkilerinde, Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası'nda ve Adalet ve İçişleri Alanında İşbirliği konularında bazı değişiklik ve yenilikler getirildi. Ulusal yargı mercileri arasında işbirliğini sağlayarak, suçlularının takibini ve cezaların icrasını koordine etmek üzere 3. Sütunda adli işbirliği için bir Avrupa birimi olan "Eurojust" oluşturuldu. Ayrıca 2000 Aralık tarihli Nice Zirvesi'nde "AB Temel Haklar Şartı" hazırlanıp AB kurumları olan Komisyon, Konsey ve Parlamento tarafından imzalanarak ilan edildi.

Lizbon Antlaşması (2007-2009)

2000 yılı Aralık ayında Nice Zirvesi'nde üzerinde uzlaşılan ve Nice Antlaşması'nın eki olarak yayınlanan "Avrupa Birliği'nin Geleceği Deklarasyonu" ile başlatılan, 7 yıl süren ve son derece sancılı geçen bir Avrupa Birliği reform süreci yaşandı. Bu sancılı süreç, 13 Aralık 2007 tarihinde Lizbon'da imzalanan Lizbon Antlaşması'nın 1 Aralık 2009 tarihinde yürürlüğe girmesi ile sona erdi.

Bu süreçte, özellikle 2004-2007 yıllarında tamamlanan büyük genişleme sonrası yeni üyelerle üye sayısını ikiye katlayacak olan Birliğin, daha etkili, daha şeffaf ve daha demokratik bir yapı haline gelmesi, vatandaşlarına daha yakınlaşması amaçlandı. Birliğin 21. yüzyılın fırsat ve tehditleri ile başa çıkabilecek kurumlara, politikalara ve mali araçlara, bir başka deyişle etkili işleyip sonuç üreten bir yapıya kavuşturulması, aynı zamanda daha açık, şeffaf, katılımcı ve hesap verebilir mekanizmalara sahip kılınması gerekiyordu.

Bu çerçevede, Nice Zirvesi ile başlayan süreçte, 2001 Laeken Zirvesi'nde, antlaşmaları değiştirmek üzere 2004 yılında gerçekleşecek bir sonraki Hükümetlerarası Konferansın hazırlıklarının farklı biçimde yürütülmesi öngörüldü. Birliği 21. yüzyılın gereklerine hazırlayacak ve vatandaşları ile yakınlaşmasını sağlayacak bu değişiklik hazırlıklarının mümkün olduğunca şeffaf ve geniş katılımlı olması amacıyla, üye devletler ve aday ülkelerden geniş katılımı toplanacak bir Avrupa Konvansiyonu oluşturuldu. Bu Konvansiyon, Şubat 2002-Haziran 2003 tarihleri arasında çalışmalarını sürdürdü.

Birliğe üye devlet ve aday ülkelerin temsilcilerinin yanı sıra, ulusal parlamentoların ve sivil toplumun da etkin katılımının sağlandığı Konvansiyon, Birliği daha demokratik, katılımcı, saydam kılmayı ve Avrupa vatandaşlarını Birliğe daha da yakınlaştırmayı hedefledi. Konvansiyon çalışmaları Anayasal Antlaşma metninin oluşturulmasına temel teşkil etti. Dört bölümden oluşan Antlaşma metninde, sonradan pek çoğu Lizbon Antlaşması ile kabul edilen değişikliklerin yanı sıra; sonradan vazgeçilecek Birliğin simgeleri niteliğindeki bayrağı, marşı, sloganı gibi devleti çağrıştıran unsurlara da yer verilmişti.

Söz konusu Antlaşma metni “Avrupa için bir Anayasa Öngören Antlaşma” adı ile 29 Ekim 2004 günü tüm üye devletler tarafından imzalandı. Ancak üye devletlerin kendi ulusal anayasalarına göre onaylamasından sonra Kasım 2006 tarihinde yürürlüğe girmesi öngörülen Antlaşma, Fransa ve Hollanda’da gerçekleştirilen referandumların olumsuz sonuçlanması üzerine yürürlüğe giremedi. Anayasal Antlaşma’nın geleceğine ilişkin 2005-2007 yılları arasındaki dönemde yoğun olarak yaşanan tartışmalardan sonra, bu Antlaşma’nın çoğu hükmünü içeren ama anayasal nitelikteki Birliğin simgeleri gibi unsurlara yer verilmeyen bir tadil antlaşması metni hazırlanması üzerinde görüş birliği sağlandı ve böylece Lizbon Antlaşması süreci başladı.

2007 yılında imzalanıp 1 Aralık 2009 tarihinde yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması, derinleşme sürecinin bugün için son aşamasını oluşturur. Lizbon Antlaşması’nda, Birliğin daha demokratik, daha şeffaf ve daha etkili işleyen bir yapıya kavuşturulması amacıyla, kurumsal yapısına, yetki ve faaliyetlerine ilişkin hükümlere yer verilerek, hem ekonomik, hem de siyasi bütünleşmeye yönelik köklü değişiklikler gerçekleştirildi.

Öncelikle Maastricht Antlaşmasıyla getirilen sütunlu yapı kaldırıldı ve AB, tüzel kişiliğe sahip tek bir yapı haline getirildi. Buna bağlı olarak, AT Antlaşması’nın ismi, “AB’nin İşleyişi Hakkında Antlaşma” olarak değiştirildi ve Antlaşma’da kullanılan “Topluluk” teriminin yerini “Birlik” terimi aldı. AB Antlaşması Birliğin temel hedeflerinin, temel değerlerinin ve yapısının yanı sıra Dış Eylemlerinin temel esaslarını ve Ortak Dış ve Güvenlik Politikasını düzenledi. Eski AT Antlaşması’nın değişen adı ile AB’nin İşleyişi Hakkında Antlaşma ise kurumsal yapının, politikaların ve karar alma yöntemlerinin ayrıntılarına yer verdi. Sütun yapısının ortadan kalkmasına rağmen, dış politika alanının, ulusüstü AB kurumlarından çok, üye devletlerin iradeleri ile şekillenen hükümetlerarası niteliğinin büyük ölçüde korunduğu da görüldü.

Avrupa Birliği Zirvesi’ne ve Avrupa Merkez Bankası’na AB Kurumu statüsü verildi. Üye devletlerin nitelikli çoğunluk yöntemiyle ve bir kereye mahsus yenilenebilen 2,5 yıllık süre için bir AB Zirvesi Başkanı ataması ve bu sığata sahip kişinin Zirve toplantılarına başkanlık etmesi öngörüldü. Konsey Başkanlığı görevinin ise, “Birlik Dışışleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi” tarafından yürütülecek Dışışleri Konseyi haricinde, 18 aylık sürelerle 3 üye devletten oluşan takımlar halinde rotasyon usulüyle yerine getirilmesi düzenlemesi getirildi.

AB’nin dış politika alanında daha güçlü ve etkili bir aktör olabilmesine yönelik reformlar çerçevesinde bir “AB Dışışleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi” makamının oluşturulması ve Avrupa Dış Eylemler Servisi kurulması öngörüldü.

Avrupa Parlamentosu üye sayısının Başkan hariç 750 üyeden oluşacağı, üye devletlerin Parlamento’da temsil edileceği sandalye sayısının en az 6, en fazla 96 olacağı kabul edildi. Parlamento’nun uluslararası anlaşmalara ve

bütçeye ilişkin yetkileri artırılarak ve Komisyon Başkanı'nı seçeceği düzenlenerek Birliğin karar alma sürecinde daha etkin bir aktör olması sağlandı. Parlamento'nun Konsey'le eşit güce sahip olduğu yasama yöntemi olan "ortak karar usulü" "olağan yasama usulü" adını alarak Ortak Dış ve Güvenlik Politikası hariç tüm politika alanlarında genel ilke haline geldi.

Antlaşma ile Avrupa Komisyonu'ndaki Komiserlerin sayısının azaltılmasına yönelik hüküm getirildi. Buna göre, 31 Ekim 2014 tarihine kadar Komisyon her üye devletten birer temsilciden, bu tarihten sonra ise üye devletlerin üçte ikisinden gelen komiserlerden oluşacaktı. Üye devletlerin komiser seçimi rotasyona dayanacaktı. Ancak bu yöndeki düzenlemenin Zirve'de alınacak bir karara bağlı olması öngörüldü ve her üye devletten bir komiser şeklindeki mevcut uygulamanın devamı Zirve tarafından tercih edildi.

Konsey'de nitelikli çoğunluk, esas oylama yöntemi haline geldi. Üye devletlerin sayısı ve sahip oldukları ağırlıklı oya göre tanımlanan nitelikli çoğunluk yerine, üyelerin sayılarını ve nüfuslarını temel alan bir sistem öngörüldü ve bu yeni sistemin 2014 yılından itibaren uygulanacağı, ancak 1 Kasım 2014 ile 31 Mart 2017 tarihleri arasında bir üye devletin talep etmesi halinde eski nitelikli çoğunluk sistemine başvurulacağı belirtildi. "Çifte çoğunluk" olarak adlandırılan bu yeni sistemde nitelikli çoğunluk ile karar alınabilmesi için AB nüfusunun en az % 65'ini temsil edecek şekilde üye devletlerin en az %55'inin onayı gerekiyor. Ayrıca Konsey'e, AB mevzuatının karara bağlanması çerçevesinde yapacağı görüşmeleri ve oylamaları kamuya açık şekilde yapma zorunluluğu getirildi.

AB vatandaşlarının Birliğin işleyişine daha etkin katılımını sağlamak amacıyla getirilen "Vatandaş Girişimi" yöntemi

aracılığıyla, AB'nin yetkisi içindeki alanlarda, birden çok sayıda üye devletten vatandaşlarca toplanacak en az 1 milyon imzalı bir dilekçe ile Komisyon'un yasama önerisi sunmaya davet edilmesi imkânı tanındı.

Katmanlı yetki (sübsidiarite) ilkesinin denetiminde ulusal parlamentoların rolü güçlendirilerek ulusal parlamentolara bu ilkeye uygun olmadıklarını düşündükleri yasama önerilerine itiraz etme yetkisi verildi. Böylece ulusal parlamentoların Birliğin karar alma sürecine katılımının artırılması amaçlandı. Antlaşma ile AB Temel Haklar Şartı'nın bağlayıcılığı kabul edildi ve Birliğin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne taraf olması öngörüldü. Üye devletlerin AB üyeliğinden ayrılabilceği de ilk kez Antlaşmalar içinde düzenlendi. Üyelik başvurusuna ilişkin Avrupa Birliği Antlaşması'nın 49. maddesinde getirilen değişikliklerle dolaylı da olsa üyelik kriterlerine atıfta bulunularak başvuru koşullarının hukuki temeli güçlendirildi ve üyelik başvuruları konusunda ulusal parlamentoların bilgilendirilmesi koşulu getirildi.

Getirdiği yenilik ve değişiklikler ile Lizbon Antlaşması, daha demokratik, daha şeffaf, dış politika konularında daha çok söz sahibi, tüm eylem ve işlemlerinde hukukun üstünlüğünü gözeten, üye devletlerin ulusal sistemleri ile daha yakın işbirliği içinde olan ve kurumları daha etkili işleyen bir Avrupa Birliği oluşturma yönünde adımlar attı. Böylece Birliğin hem ekonomik hem de siyasi bütünleşme sürecine ivme kazandırılmaya çalışıldı.

AVRUPA BİRLİĞİNİN GENİŞLEME POLİTİKASI

Bugünkü Avrupa Birliği'nin temellerini, 1951 yılında Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, Lüksemburg ve Hollanda'nın imzaladığı Paris Antlaşmasıyla kurulan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu ile yine aynı ülkelerin 1957 yılında imzaladığı Roma Antlaşmasıyla kurulan Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu oluşturuyor.

Avrupa bütünleşmesi birbirini takip eden çeşitli genişleme ve derinleşme süreçlerinden geçerek ortak para biriminden, tarım ve göç politikalarına kadar pek çok alanda ortak politikalar uygulayan 27 üyeli bir Birliğe dönüştü. Bu süreçte "genişleme politikası", AB'nin en önemli dış politika aracı oldu. AB yeni üye devletleri bünyesine katarak ekonomik, siyasi ve jeopolitik açıdan çok daha güçlü bir Birlik haline geldi ve uluslararası sistemdeki etkinliğini artırdı.

AB'nin genişleme politikası Avrupa bütünleşmesine paralel olarak gelişti ve değişti. Özellikle Merkezi ve Doğu Avrupa Ülkelerinin üye olduğu son genişleme dalgası, genişleme politikasının ve "koşulluluk" ilkesinin kurumsallaşmasını sağladı. 1993 yılında yapılan Kopenhag Zirvesi'nde belirlenen kriterler üyelik koşullarını kesin bir biçimde ortaya koydu. Aday ülkelerin üyelik koşullarını karşılamak için yapmakla yükümlü olduğu çalışmalar, Katılım Ortaklığı Belgesi ve İlerleme Raporu gibi belgelerle hem ayrıntılandırıldı hem de düzenli olarak izlenmeye başlandı. Böylece AB, yaklaşık yarım yüzyıllık birikimini korumayı ve genişleme yüzünden mevcut politikalarından geri adım atmamayı başardı.

Genişleme süreci, temel olarak 5 döneme ayrılabilir.

Birinci Genişleme (İngiltere, İrlanda, Danimarka - 1973)

İngiltere, İrlanda ve Danimarka 1961 yılında üyelik için AB'ye başvurular. Fransa dışındaki diğer ülkeler, İngiltere'nin üyeliğine sıcak bakarken, dönemin Fransa Cumhurbaşkanı Charles De Gaulle, ülkenin Kıta Avrupa'sından oldukça farklı olduğu, ekonomik sıkıntılar yaşadığı, Amerika Birleşik Devletleri'ne askeri ve diplomatik açıdan bağımlı olduğu, bu yüzden Birliğin gelişimini engelleyeceği gibi gerekçelerle bu üyeliğe karşı çıktı. İngiltere 1967 yılında tekrar başvuruda bulundu ve başvurusu aynı gerekçelerle yine kabul edilmedi. Genişleme süreci, ancak 1969 yılında De Gaulle'ün Fransa Cumhurbaşkanlığından istifa etmesinden sonra başladı ve İngiltere, İrlanda, Danimarka 1 Ocak 1973'te AB'ye üye oldu.

İkinci Genişleme (Yunanistan - 1981)

1961 yılında AB ile Ortaklık Antlaşması imzalayan Yunanistan ile ilişkiler, Albaylar Cuntası'nın 1967 senesinde yönetime el koymasıyla askıya alındı. 1974 yılında Askeri Cuntanın yönetimi sivilere bırakmasıyla, demokratik bir yönetime kavuşan Yunanistan, 1975 yılında tam üyelik için AB'ye başvurdu. Başvuru AB içinde, Yunanistan'ın üye olmaya gerek siyasi gerek ekonomik açıdan hazır olmadığı, diğer üye devletlerle ortak değerleri paylaşmadığı gibi kaygılarla karşılandı. Altı yıl süren müzakere sürecinin ardından üye devletler Yunanistan'ı dışarıda bırakmak yerine, onun demokratikleşmesinin Birlik içinde daha etkili sağlanabileceği görüşünü savunmaya başladı ve Yunanistan 1 Ocak 1981'de AB'ye üye oldu.

Üçüncü Genişleme: (İspanya, Portekiz - 1986)

İber Yarımadası genişlemesi olarak da tanımlanan üçüncü genişleme, İspanya ve Portekiz'in 1 Ocak 1986 yılında AB'ye üye olmasıyla gerçekleşti. Bu iki ülkenin üyeliği oldukça tartışmalı bir sürecin sonucuydu. Bunun nedeni ise İspanya ve Portekiz'in üyeliğe başvuruda bulundukları 1970'lerde hem siyasi hem de ekonomik olarak az gelişmiş olmalarıdır. İspanya ve Portekiz'in AB'ye üye oldukları takdirde gerek tarım alanında gerekse işçilerin serbest dolaşımı konusunda üye devletlere ekonomik açıdan yük oluşturabilecekleri endişesi, AB'nin gündemini uzunca bir süre meşgul etti. AB bu dönemde uyguladığı tarım politikasının yol açtığı üretim fazlası sıkıntılarıyla karşı karşıya olduğu için, İspanya ve Portekiz'in üyeliğine karşı ciddi bir muhalefet oluştu. Ancak Akdeniz'in AB açısından jeopolitik önemi ve genişleme politikasının başarısı tüm bu tartışmaların aşılmasını sağladı.

Dördüncü Genişleme: (Avusturya, Finlandiya, İsveç - 1995)

AB'nin dördüncü genişlemesi Soğuk Savaş sonrasında yaşanan gelişmelerle yakından ilgilidir. Savaş sırasında tarafsızlık politikası izleyen Avusturya, Finlandiya ve İsveç, Soğuk Savaş sona erdiğinde AB'ye katılmaya karar verdi. Birliğin ortak para birimi "Avro"ya geçmeye çalıştığı ve genişlemenin AB'nin gelişiminde önemli bir araç olarak görüldüğü bir dönemde zaten "Avrupalı" olarak addedilen bu ülkelerin başvurusu olumlu karşılandı. Avusturya, Finlandiya ve İsveç 1 Ocak 1995'te sessizce AB üyesi oldu.

Beşinci Genişleme: (Macaristan, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Slovenya, Letonya, Litvanya, Estonya, Malta, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi - 2004) (Romanya, Bulgaristan -2007)

Soğuk Savaş'ın sona ermesi Avrupa kıtası açısından gerçek bir dönüm noktasıdır. Yarım yüzyıllık bölünmüşlüğü sona ermesi tüm Avrupa'da coşkuyla kutlandı. Kendi iradelerine bağlı olmadan, Avrupa bütünleşmesinin dışında kalan Merkezi ve Doğu Avrupa Ülkeleri ile Malta ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi AB üyesi olmak için hemen başvuruda bulunmaya başladı. Ancak ilk günlerin, "Avrupa'nın yeniden birleşmesi" (reunification of Europe) konusundaki heyecanının yerini "genişlemenin bedeli derinleşme olmamalı, Birliğin edinimleri zayıflamamalı" düşüncesi aldı. Hem aday ülkelerin nitelik ve nicelikleri hem de Avrupa bütünleşmesinin ulaşılmış olduğu derinlik açısından daha önceki genişlemelerden çok farklı olan beşinci genişleme süreci aday ülkeler açısından da AB açısından da oldukça sancılı geçti.

Genişlemeyi hazmedebilmesi için AB'nin kurumsal yapısı değiştirildi ve karar alma mekanizmaları yeniden düzenlendi. Aday ülkeler ise yukarıda da değinildiği üzere Kopenhag üyelik koşulları çerçevesinde toplumsal yaşamın hemen her alanını yeniden düzenlediler. Böylece 1998 yılında Macaristan, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Slovenya, Estonya ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimiyle, 2000 yılında ise Bulgaristan, Letonya, Litvanya, Malta, Romanya ve Slovakya ile başlayan müzakereler, Bulgaristan ve Romanya dışındaki diğer ülkelerin 1 Mayıs 2004'te AB'ye katılımlarıyla sonuçlandı. Bulgaristan ve Romanya ise yolsuzlukla mücadele konusundaki eksikliklerini tamamlayarak 1 Ocak 2007'de Birliğe üye oldu. Böylece, Avrupa Birliği'nin üye sayısı 27'ye ulaştı.

Mayıs 2011 tarihi itibarıyla genişleme sürecine baktığımızda, AB hâlihazırda Hırvatistan, Türkiye ve İzlanda ile katılım müzakerelerini yürütüyor, Makedonya ve Karadağ'ı aday ülke ilan etti, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Sırbistan ve Kosova'yı ise potansiyel aday ülkeler olarak görüyor.

Sonuç olarak, her geçen gün daha çok alanda ortak mevzuatın ve uygulamanın olduğu AB müktesebatının korunması ve bütünleşme sürecinde geri adım atılmaması Birliğin temel önceliğidir. Bu yüzden AB'nin gelişimine paralel olarak genişleme politikası ve üyelik koşulları da değişmiş, üyeliğin getirdiği sorumluluklar arttıkça, yeni üye olacak ülkelerin önündeki engeller yükseltilmiştir. Ancak genişleme AB'nin hâla en önemli dış politika aracıdır ve AB'nin uluslararası sistemdeki artan gücünün temel kaynağıdır.

ÜYE DEVLETLER, ADAY ÜLKELER, POTANSİYEL ADAY ÜLKELER

Avrupa Birliği

Kuruluş Yılı	1957
Üye Devlet Sayısı	27
GSYİH	11.791 milyar avro
Yüzölçümü	4.324.782 km ²
Nüfus	498 milyon
Para Birimi	Avro

Üye Devletler

Almanya

Birliğe Giriş Yılı	Kurucu Üye
Yönetim Şekli	Federal Cumhuriyet
Başkenti	Berlin
Yüzölçümü	356.854 km ²
Nüfus	82 milyon
Para Birimi	Avro
GSYİH	2.397 milyar avro

Avusturya

Birliğe Giriş Yılı	1995
Yönetim Şekli	Federal Cumhuriyet
Başkenti	Viyana
Yüzölçümü	83.858 km ²
Nüfus	8,3 milyon
Para Birimi	Avro
GSYİH	274 milyar avro

Belçika

Birliğe Giriş Yılı	Kurucu Üye
Yönetim Şekli	Federal Anayasal Monarşi
Başkenti	Brüksel
Yüzölçümü	11.781 km ²
Nüfus	10,9 milyon
Para Birimi	Avro
GSYİH	382 milyar avro

Bulgaristan

Birliğe Giriş Yılı	2007
Yönetim Şekli	Parlamentar Demokrasi
Başkenti	Sofya
Yüzölçümü	110.993 km ²
Nüfus	6,6 milyon
Para Birimi	Leva
GSYİH	92 milyar avro

Çek Cumhuriyeti

Birliğe Giriş Yılı	2004
Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Başkenti	Prag
Yüzölçümü	79.000 km ²
Nüfus	10,3 milyon
Para Birimi	Çek Korunası
GSYİH	137 milyar avro

Danimarka

Birliğe Giriş Yılı	1973
Yönetim Şekli	Anayasal Monarşi
Başkenti	Kopenhag
Yüzölçümü	43.094 km ²
Nüfus	5,4 milyon
Para Birimi	Danimarka Kronu
GSYİH	223 milyar avro

Estonya

Birliğe Giriş Yılı	2004
Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Başkenti	Tallinn
Yüzölçümü	45.000 km ²
Nüfus	1,4 milyon

Para Birimi
GSYİH

Estonya Kronu
14 milyar avro

Finlandiya

Birliğe Giriş Yılı
Yönetim Şekli
Başkenti
Yüzölçümü
Nüfus
Para Birimi
GSYİH

1995
Cumhuriyet
Helsinki
338.000 km²
5,3 milyon
Avro
171 milyar avro

Fransa

Birliğe Giriş Yılı
Yönetim Şekli
Başkenti
Yüzölçümü
Nüfus
Para Birimi
GSYİH

Kurucu Üye
Cumhuriyet
Paris
550.000 km²
60,9 milyon
Avro
1.907 milyar avro

GKRY

Birliğe Giriş Yılı
Yönetim Şekli
Başkenti
Yüzölçümü
Nüfus

2004
Cumhuriyet
Lefkoşa

Para Birimi
GSYİH

17 milyar avro

Hollanda

Birliğe Giriş Yılı
Yönetim Şekli
Başkenti
Yüzölçümü
Nüfus
Para Birimi
GSYİH

Kurucu Üye
Anayasal Monarşi
Amsterdam
41.864 km²
16,3 milyon
Avro
572 milyar avro

İngiltere

Birliğe Giriş Yılı
Yönetim Şekli
Başkenti
Yüzölçümü
Nüfus
Para Birimi
GSYİH

1973
Anayasal Monarşi
Londra
242.500 km²
60,4 milyon
Sterlin
1.563 milyar avro

İrlanda

Birliğe Giriş Yılı
Yönetim Şekli
Başkenti
Yüzölçümü
Nüfus

1973
Cumhuriyet
Dublin
70.0000 km²
4,2 milyon

Para Birimi

GSYİH

İspanya

Avro

160 milyar avro

Birlię Giriş Yılı

1986

Yönetim Şekli

Anayasal Monarşi

Başkenti

Madrid

Yüzölçümü

504.782 km²

Nüfus

43,8 milyon

Para Birimi

Avro

GSYİH

1.054 milyar avro

İsveç

Birlię Giriş Yılı

1995

Yönetim Şekli

Anayasal Monarşi

Başkenti

Stokholm

Yüzölçümü

450.000 km²

Nüfus

9,9 milyon

Para Birimi

İsveç Kronu

GSYİH

293 milyar avro

İtalya

Birlię Giriş Yılı

Kurucu Üye

Yönetim Şekli

Cumhuriyet

Başkenti

Roma

Yüzölçümü:

301.263 km²

Nüfus

58,8 milyon

Para Birimi

Avro

GSYİH

1.521 milyar avro

Letonya

Birlię Giriş Yılı

2004

Yönetim Şekli

Cumhuriyet

Başkenti

Riga

Yüzölçümü:

65.000 km²

Nüfus

2,3 milyon

Para Birimi

Lats

GSYİH

27 milyar avro

Litvanya

Birlię Giriş Yılı

2004

Yönetim Şekli

Cumhuriyet

Başkenti

Vilnius

Yüzölçümü:

65.000 km²

Nüfus

3,4 milyon

Para Birimi

Litas

GSYİH

19 milyar avro

Lüksemburg

Birlię Giriş Yılı

Kurucu Üye

Yönetim Şekli	Anayasal Monarşi
Başkenti	Lüksemburg
Yüzölçümü:	2.586 km ²
Nüfus	0,5 milyon
Para Birimi	Avro
GSYİH	38 milyar avro

Macaristan

BirliĒe Giriş Yılı	2004
Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Başkenti	Budapeşte
Yüzölçümü:	93.000 km ²
Nüfus	10,2 milyon
Para Birimi	Forint
GSYİH	93 milyar avro

Malta

BirliĒe Giriş Yılı	2004
Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Başkenti	Valletta
Yüzölçümü:	316 km ²
Nüfus	0,4 milyon
Para Birimi	Malta Lirası
GSYİH	6 milyar avro

Polonya

BirliĒe Giriş Yılı	2004
Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Başkenti	Varşova
Yüzölçümü:	313.000 km ²
Nüfus	38,1 milyon
Para Birimi	Zloty
GSYİH	310 milyar avro

Portekiz

BirliĒe Giriş Yılı	1986
Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Başkenti	Lizbon
Yüzölçümü:	92.072 km ²
Nüfus	10,6 milyon
Para Birimi	Avro
GSYİH	168 milyar avro

Romanya

BirliĒe Giriş Yılı	2007
Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Başkenti	Bükreş
Yüzölçümü:	238.000 km ²
Nüfus	21,6 milyon
Para Birimi	Avro
GSYİH	116 milyar avro

Slovakya

Birliğe Giriş Yılı	2004
Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Başkenti	Bratislava
Yüzölçümü:	49.000 km ²
Nüfus	5,4 milyon
Para Birimi	Slovak Koruna
GSYİH	63 milyar avro

Slovenya

Birliğe Giriş Yılı	2004
Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Başkenti	Ljubljana
Yüzölçümü:	20.000 km ²
Nüfus	2 milyon
Para Birimi	Avro
GSYİH	35 milyar avro

Yunanistan

Birliğe Giriş Yılı	1981
Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Başkenti	Atina
Yüzölçümü:	131.957 km ²
Nüfus	11,1 milyon
Para Birimi	Avro
GSYİH	233 milyar avro

Aday Ülkeler

Türkiye

Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Başkenti	Ankara
Yüzölçümü:	775.000 km ²
Nüfus	72,5 milyon
Para Birimi	Türk Lirası
GSYİH	440 milyar avro

Makedonya

Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Başkenti	Üsküp
Yüzölçümü:	25.713 km ²
Nüfus	2 milyon
Para Birimi	Makedonya Dinarı
GSYİH	7 milyar avro (2008 Verisi)

Karadağ

Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Başkenti	Podgorica
Yüzölçümü	13.812 km ²
Nüfus	624.000
Para Birimi	Avro
GSYİH	2.5 milyar dolar

İzlanda

Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Başkenti	Reykjavik
Yüzölçümü	103.000km ²
Nüfus	0,3 milyon
Para Birimi	İzlanda Kronu
GSYİH	9 milyar avro

Hırvatistan

Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Başkenti	Zagreb
Yüzölçümü	57.000 km ²
Nüfus	4,4 milyon
Para Birimi	Kuna
GSYİH	45 milyar dolar

Potansiyel Aday Ülkeler

Arnavutluk

Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Başkenti	Tiran
Yüzölçümü	28.748 km ²
Nüfus	3 milyon
Para Birimi	Lek
GSYİH	19.0 milyar \$

Bosna-Hersek

Yönetim Şekli	Federasyon
Başkenti	Saraybosna
Yüzölçümü	51.209 km ²
Nüfus	4.6 milyon
Para Birimi	Mark
GSYİH	22.9 milyar \$

Kosova

Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Başkenti	Priştine
Yüzölçümü	10.908 km ²
Nüfus	1.8 milyon
Para Birimi	Avro

Sırbistan

Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Başkenti	Belgrad
Yüzölçümü	77.474 km ²
Nüfus	7.4 milyon
Para Birimi	Dinar
GSYİH	78 milyar \$

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI

REPUBLIC OF TURKEY
MINISTRY FOR EU AFFAIRS

T.C.

AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI

Adres: Mustafa Kemal Mah. 2082.Cad. No: 4
06800 Bilkent /ANKARA

Telefon: 0 (312) 218 13 00 • **Faks:** 0 (312) 218 14 64
www.ab.gov.tr